

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravnški prostori:
2637 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2637 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4994

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XXXVL Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23. ILL. ČETRTEK, 24. AVGUSTA (AUGUST 24), 1944 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 166 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

RUMUNIJA SE ODCEPILA OD NACIJSKE NEMČIJE!

Francozi osvobodili Pariz! Zavezniki zasedli Marseille!

Oklopne kolone tretje ameriške armade prodrle 65 milj daleč in prve so oddaljene le 160 milj od nemške meje. Bitke v centralni in zapadni Franciji zaključene z veliko zavezniško zmago. Nemške obrambne črte v južni Franciji prebite.—Rusi začeli dve ofenzivi na rumunski fronti, okupirali Jasi, industrijsko mesto, ubili 25,000 in ujeli 15,000 Nemcev. Trinajst ruskih armad v akciji na 1400 milj dolgi fronti

LONDON, 24. avg.—Rumunija, satelit ruševca se Hitlerjevega imperija na Balkanu, se je sinoči odcepila od Nemčije in naznanila, da se bo borila proti nacijem kot zaveznica sovjetske Rusije, Velike Britanije in Amerike.

Moskva je danes naznanila, da se rumunski vojaki že bore proti Nemcem.

Kralj Mihael je izdal proklamacijo, v kateri pravi, "da je Rumunija sprejela pogoje premirja Sovjetske unije, Velike Britanije in Amerike. Od tega momenta so sovražnosti proti ruskim armadam ustavljene in vojna z Veliko Britanijo in Ameriko zaključena. Združeni narodi so garantirali neodvisnost Rumuniji."

LONDON, 23. avg.—Pariz je bil osvobojen po štirih letih nemške okupacije. Osvobodili so ga Francozi, ki so pogladi Nemce iz mesta v momentu, ko ga je ameriška oborožena sila obkrožila. General Charles de Gaulle je naznanil, da je bil Pariz osvobojen po ljutih bitkah na cestah, ki so trajale štiri dni.

RIM, 23. avg.—Zavezniki so danes zasedli Marseille, drugo največje francosko mesto ob Sredozemskem morju. Uradni komunikacijski sledila, ki so ga zavezniški obkrožili in zasedli vse dostope.

Zavezniki stan v Franciji, 23. avg.—Oklopne kolone tretje ameriške armade, katere poveljnik je general George S. Patton, so prodrle 65 milj daleč na južnovzhodni strani Pariza in prve so oddaljene samo 160 milj od nemške meje.

Druge zavezniške sile prodirajo proti izlivu reke Seine. Nemška armada na zapadu je v nevarnosti uničenja. Okrog 93.000 vojakov, ostankov armade, katere poveljnik je feldmaršal Gunther von Kluge in je štela 600,000 mož, se nahaja na ozkem pasu ozemlja ob reki Seine. Kanadske čete se vajo proti Havru, velikemu pristaniščnemu mestu, in prve so oddaljene le nekaj milj od tega mesta.

Bitke v centralni in zapadni Franciji so bile zaključene z veliko zavezniško zmago. Zavezniki so ubili in ujeli več tisoč sovražnikov.

Ameriške oklopne kolone so okupirale Sens, strateško mesto, 65 milj južnovzhodno od Pariza. Razdalja med Sensom in Metzom v provinci Loreni je 140 milj. Metz je komunikacijsko središče, kjer se odpira pot v Nemčijo, in trdnjava stare Maasnotove linije. Ameriške oklopne kolone so prodrle od začetka ofenzive 350 milj daleč.

Belgijske čete so vkorakale v Dinant, sliovit letovišče, deset milj od Havra. Drugi zavezniški oddelki so okupirali Cambrai, Houlgate, Dozule, Gace in Lascux. Zavezniško poveljstvo je naznanilo likvidacijo nemške sile v koridorju med Falašom in Argentanom. Zavezniški so ujeli najmanj 30,000 sovražnikov. Skupne nemške izgube na severni francoski fronti

Sestanek med Dullesem in Hullom

Razgovori o mednarodni kooperaciji

Washington, D. C., 23. avg.—John F. Dulles, odvetnik Wall Streeta in reprezentant generala Thomasa E. Deweya, predsedniškega kandidata republikanske stranke, je dospel v Washington, kjer bo konferiral z državnim tajnikom, Hullom. Razgovori se bodo nanašali na konferenco reprezentantov treh velesil, ki se vrši v Washingtonu.

Dulles je na sestanku s časnikarji izjavil, da je prišel v Washington v interesu neustrankarskih naporov, katerih cilj je ustanovitev podlage mednarodni kooperaciji v svrhu vzdrževanja in zaščite miru po zaključitvi sedanje vojne. Slično izjavo je podal zadnji teden, ko ga je Dewey imenoval za svojega reprezentanta v razgovorih s Hullom.

Dalje je rekel, da se hoče kot reprezentant predsedniškega kandidata republikanske stranke udeležiti diskuzij glede sodelovanja Amerike z drugimi državami. Dulles je tudi naznanil, da se Amerika ne more izolirati od ostalega sveta.

Zagotovila o pomoči vojnim veteranom

Govorniki orisali načrte na konvenciji

Chicago, 23. avg.—Vsi govorniki, ki so nastopili na konvenciji organizacije veteranov zunanjih vojn, so dali zagotovila, da bo vlada s kooperacijo organizacij delodajalcev in delavskih unij skrbela, da bodo veterani iz sedanje vojne dobili pomoč, ko se vrnejo v civilno življenje. Konvencija se vrši v hotelu Morrisonu.

Kot govorniki so nastopili Frank T. Hines, administrator zavezniških veteranov; William Green, predsednik Ameriške delavske federacije; Philip Murray, predsednik Kongresa industrijskih organizacij; čikaški župan Edward E. Kelly; admiral E. C. White, ravnatelj zdravstvenega departmanta mornarice, in več drugih. V svojih govorih so glasili, da so načrti glede pomoči vojnim veteranom sestavljeni.

Green in Murray sta izjavila, da ADF in CIO ne želita, da bi vojni veterani, ko se vrnejo v civilno življenje po zaključitvi sedanje vojne, ostali brez pomoči. Naglasila sta, da bodo morale industrije skrbeti za usposlovanje vseh za delo sposobnih veteranov.

Aretacije nemških špirov v Argentini

Buenos Aires, Argentina, 23. avg.—Federalna policija je odkrila novo organizacijo nemških špirov in jih aretirala, pravi naznanilo. V navalih je zasegla dokumente in drugo evidenco o aktivnostih špirov. Vlada je pred dvema tednoma naznanila zatiranje japonske špirovaže v Argentini.

FRANCOZI OSVOBODILI ŠTIRI- BODILI ŠTIRI- NAJST POKRAJIN

Ljute bitke med Nemci in partizani se nadaljujejo

PETA IN NA POTI V NEMČIJO

London, 23. avg.—Francoska notranja sila je osvobodila štiri najst provinc, ozemlje v obsegu 50,000 kvadratnih milj, je naznanil general Joseph Pierre Koenig, vrhovni poveljnik te sile. V teh provincah živi okrog štiri milijone ljudi.

Osvobodjene province vključujejo mesta Chateauroux, Limoges, Perigueux, Brive, Tulle, Aurillac, Agen, Cahours, Rodez, Monteban, Auch, Pau, Toulouse, Albi in Le Paul.

General Koenig je napovedal, da bo vse ozemlje med Loirem, reko Rhone in Atlantikom kmalu osvobodeno. Veliki kosi ozemlja na vzhodni strani reke Rhone in severni strani Rivijere so v rokah francoske notranje sile. Ljute bitke med to silo in Nemci so v teku v drugih francoskih pokrajinah.

Bern, Švica, 23. avg.—Poročilo, ki ga je dobila švicarska časniška agencija, pravi, da je maršal Henri Petain, načelnik francoske države, jetnik nacistične elitne garde. Ta ga je aretirala zadnji nedeljo.

Poročilo dostavlja, da je elitna garda premagala Petainovo osebno stražo in odpeljala maršala v Belfort. Mnenje prevladuje, da bo odveden v Wiesbaden, Nemčija.

Peta in je dejal, ko je bil informiran, da je jetnik, da ne bo zapustil Francije. Poveljnik elitne garde je potem zapretil, da bodo nemški bombniki razdeljali Vichy, če se bo upiral deportaciji. Petain je protestiral, a se je moral podati.

Maršal je poslal noto Hitlerju, v kateri je protestiral proti aretaciji. "Od premirja 1. 1940 sem vedno naglašal, da ne bom zapustil svoje rojstne dežele," pravi v noti. "Zdaj sem jetnik elitne garde, ki me je oropala svobode kot načelnika francoske države."

Bivši Mussolinijev tajnik umorjen

Rim, 23. avg.—Socialistični list Avanti poroča, da je bil Osvoboditelj Sebastiani, bivši Mussolinijev tajnik, umorjen v severni Italiji. Sebastiani je imel veliko oblast v zlati dobi fašizma v Italiji. Poročilo pravi, da so ga italijanski rodoljubi ugrabili in umorili 16. avgusta v bližini Brescije.

Nemci potopili turški parnik

Washington, D. C., 23. avg.—Odbor za pomoč vojnim beguncem je bil informiran, da so Nemci potopili turški parnik Mefkura na Črnem morju. Na parniku so se nahajali rumunski begunci. Poročilo pravi, da je 255 beguncev utonilo.

Nemški admiral izvršil samomor

Rim, 23. avg.—Nemški admiral Siegfried Wiedner se je ustrelil v svojem glavnem stanu v St. Eutlopu, južna Francija. Samomor je izvršil po zavezniški invaziji južne Francije.

Bolgarija za sklenitev miru

Zunanji minister priznal napako

London, 23. avg.—Bolgarski zunanji minister Parvan Draganov je v svojem govoru v parlamentu priznal, da je Bolgarija storila veliko napako, ko je napovedala vojno Veliki Britaniji in Ameriki, in da vlada premijerja Ivana Bagrijanova išče izhoda za umik iz vojne in sklenitev miru. Njegov govor je bil oddajen po radiu.

Kakor Bagrijanov, je tudi Draganov obdolžil prejšnjo vlado premijerja Bogdana Filova odgovornosti za vstop Bolgarije v vojno na strani osi.

"Bolgarija kot mala država ne bi smela stopiti v vojno," je dejal zunanji minister. "Danes je v nominalni vojni z Veliko Britanijo in Ameriko proti volji bolgarskega ljudstva."

Draganov je dalje rekel, da Bolgarija izvaja politiko prijateljstva z Rusijo, s katero ni v vojni, obenem pa je izrazil upanje, da Velika Britanija in Amerika bosta razumeli sedanje stališče bolgarske vlade.

Connally zavrnil obdolžitve opozicije

Amerika ni sklenila tajne pogodbe z Rusijo

Washington, D. C., 23. avg.—Senator Tom Connally, demokrat iz Texasa in, načelnik odbora za zunanje zadeve, je odločno zavrnil obdolžitve republikanske opozicije, da je Amerika sklenila tajno pogodbo s sovjetsko Rusijo. Obdolžitve je izrekel senator Taft, republikanec iz Ohia, v teku diskuzije v senatu o konferenci reprezentantov treh velesil, ki se vrši v Washingtonu.

Taft je hotel vedeti, zakaj ni kongres reprezentiran na konferenci treh velesil. "Poročilo, ki ga je objavil newyorški list Times, da je Amerika sklenila tajno pogodbo z Rusijo, me je vznemirilo," je rekel Taft. "To citira deklaracijo W. A. Harrimana, ameriškega poslanika v Moskvi, da je zveza med sovjetsko Rusijo in Ameriko trdna in da bo trajala več desetletij. Zelim, da senator Connally pove, ali je bila sklenjena tajna pogodba ali ne."

Connally je odgovoril, "da ni nobene tajne pogodbe med Ameriko in Rusijo. Odnosaj med državama so sicer tesnejši kot so bili kdaj prej, kar je posledica vojne. Amerika se ni obvezala v nobenem oziru na konferencah, ki so se vršile v Moskvi, Casablanci, Kairu in Teheranu."

Državni departament je poročal, da je bil Edward Stettinius, državni podtajnik, izvoljen za predsednika konference reprezentantov Amerike, Velike Britanije in Rusije.

Romulo zaprisežen kot filipinski komisar

Washington, D. C., 23. avg.—Polkovnik Carlos P. Romulo, bivši član štaba generala Douglasa MacArthura, je bil zaprisežen kot komisar za Filipinske otoke. On je nasledil Joaquina M. Elizalda. Zaprisegel ga je kongresnik Rayburn, demokrat in predsednik nižje kongresne zbornice. Romulo bo kot komisar lahko govoril v kongresu, ne pa glasoval o načrtih.

Domače vesti

Oblaki

Chicago.—Na povratku s konvencije ABZ, ki je bila zaključena prošli ponedeljek v Rock Springsu, Wyo., in se je vršila štiri dni, sta se oglasila v glavnem uradu in uredništvu Prosvete Frank Kramar iz Sharona, Pa., in F. J. Prevec iz Girarda, O.

Vesti iz Minnesote

Ely, Minn.—John Tomsic je prejel poročilo od vojnega departmanta, da je bil 12. jul. v Franciji ubit njegov sin Anthony Tomsic, star 29 let. Poleg očeta zapušča šest bratov. Enako je bila obveščena družina Frank Benko, da je padel v Franciji njegov sin Mathew Benko. Poleg staršev zapušča mlado ženo, pet bratov in dve sestri. Tukaj pa je umrla pionirka Mary Agnich, stara 77 let, doma ob Črnomlju. Na Elyju je bila 50 let. Zapušča pet sinov in dve hčeri. Lokalni list poroča, da je bilo v tej vojni ubitih že 23 elyjskih fantov, med katerimi so sledeči slovenski fantje: Steve Leber, Albin Mrache, William Loushin, Louis Lakner, Nick Kordich (Hrvat), Joe Simonich, William S. Widmar, Rudolph Tisovich (mestni alderman), brata Albin in Louis Razman, oba člana društva 268 SNP, Louis R. Rom, Anthony Tomsich, Mathew Baka. Torej je že padlo v tej vojni dvanajst tukajšnjih slovenskih fantov in en Hrvat. Mestne šteje 6000 prebivalcev.

Imenovanje

New York.—Znani dalmatinski podjetnik Frano Petrinovic častni član Združenega odbora jugoslovanskih Amerikancev in prista osvobodilnega gibanja v Jugoslaviji, je bil imenovan za jugoslovanski zastopnik pri Mednarodnem rdečem križu. Smatra se, da bo to imenovanje veliko koristilo pomožni akciji v Jugoslaviji s strani Rdečega križa.

Is Clevelanda

Cleveland.—V soboto, 19. avg. je po štirinasedmih dneh umrla Mary Milavec, roj. Urbančič v vasi Sevnici, fara Mirna na Dolenjskem, odkoder je prišla v Cleveland pred 48 leti. Članica je bila SDZ, ABZ in AAZ. Zapušča štiri sinove in šest hčera, kakor tudi tri sestre v tej deželi in več vnukov, v starem kraju pa brata in sestro.—V bolnišnico Cleveland Clinic je bila odpeljana znana pevka Josephine Milavec-Levstik. Radi težke bolezni obiski niso dovoljeni.—Družina Martin Kuhar iz Euclida je bila obveščena po vojnem departmantu, da je njih sir Pfc. Martin Kuhar podlegel ranam, katere je dobil v boju 30. jun. v Myrtkyni, Burma. Star je bil 21 let, v armadi od febr. 1943 in preko morja od letošnjega aprila. Poleg staršev zapušča brata in sestro.

Velika letalska nesreča v Coloradu

Trinidad, Colo., 23. avg.—Osemnajst članov posadke dveh bombnikov je izgubilo življenje, ko sta kolidirala v zraku in treščila na tla ter se razbila. Nesreča se je pripetila v bližini Modela, 20 milj severovzhodno od Trinidad, samo eden član posadke se je rešil s skokom s padalom po koliziji.

Premier Churchill bo obiskal papeža

Rim, 23. avg.—Britski premier Winston Churchill je po obisku front v Sredozemlju dospel v Rim, kjer bo imel razgovor s papežem Pijem in italijanskimi voditelji. Predmet razgovora bo vprašanje miru.

ANGLEŠKI LIBERALCI ZA OKUPACIJO NEMČIJE

Zavezniška kontrola industrij, uvoza in izvoza

DEBATA V PARLAMENTU SE OBETA

London, 23. avg.—Posebni odbor angleške liberalne stranke je predlagal zavezniško okupacijo Nemčije po zaključitvi vojne, ki naj bi trajala več let. Zavezniki naj po vojni zasežejo vse nemške bojne ladje, parnike, letala, industrije, tiskarne in gledališča ter prevzamejo kontrolo nad uvozom in izvozom. Dalje naj store korake za preobrazbo nemškega ljudstva.

Odbor je naglasil v svojem poročilu, da morajo biti načrti glede postopanja napram Nemčiji v povojni dobi odobreni in zmagovalci morajo biti pripravljeni na uporabljanje sile v slučaju kršenja provizij teh načrtov po Nemcih.

"Pogoji," pravi poročilo, "morajo biti taki, da bodo garantirali varnost ne samo Veliki Britaniji, temveč tudi vsem evropskim državam, malim in velikim. Nemčija se ne sme nikdar več dvigniti kot militaristična sila."

Okupacija vse Nemčije naj bi sledila okupaciji strateških krajev. Trajala naj bi toliko časa, da se zavezniški uverijo, da Nemčija ne predstavlja nobene nevarnosti. V času okupacije naj bi zavezniški imenovali vrhovno komisijo, v katere področje naj bi spadala preobrazba nemškega ljudstva. Nacijske lokrine in militaristične vplive je treba iztrebiti z vzgojo. Šele potem, ko bo nemško ljudstvo lemostriralo voljo za kooperacijo in mirno sožitje s svojimi sosedmi, naj se restrikcije odpravijo.

Načelnik odbora liberalne stranke, ki je predlagal zavezniško okupacijo Nemčije, je C. W. Perth. O zavezniški kontroli nemških industrij in drugih vprašanjih se bo vršila debata v parlamentu, ko se bodo poslanci vrnili s počitnic.

Hillman zavrača podporo komunistov

Boston, Mass., 23. avg.—Sidney Hillman, načelnik odbora za politično akcijo Kongresa industrijskih organizacij in predsednik unije Amalgamated Clothing Workers, je na sestanku s časnikarji izjavil, da ne mara podpore s strani komunistov. On je tudi zanikal trditve, da je njegov odbor pod dominacijo komunistov, obenem pa je naglasil, da se že 30 let bori proti komunistom. Hillmanov odbor vodi kampanjo za ponovno izvolitev Roosevelta za predsednika Združenih držav.

Ameriška letalska sila uničila 119 nemških letal

Moskva, 23. avg.—Poveljstvo ameriške letalske sile na vzhodu poroča, da so letalci, ki operirajo z ruskimi baz, uničili 119 nemških letal, odkar so bile te baze ustanovljene. V spopadih v zraku so Američani sestrelili 61 nemških letal, ostala pa so bila uničena v napadih na letališča.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (vključno Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co. \$7.50 za celoletno, \$3.75 za pol leta; za inosestrstvo \$5.00. Subscriptions rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in namiznih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštne.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Tragedija v Varšavi

Ko so zadnji teden v juliju zmagovite ruske armade prodrle skoraj do Varšave, glavnega mesta Poljske, se je v mestu samem dvignila 20,000 do 30,000 velika poljska podtalna armada in se vrgla v odprt boj proti okupatorju. V poročilih smo čitali, da se v Varšavi vrše srditi boji in da je možnost, da Rusi s pomočjo poljskih patriotov kmalu zavzamejo Varšavo. Berlin je tudi naznanil, da bodo Nemci izpraznili to mesto.

Tukaj pa se pričena velika tragedija poljske podtalne armade v Varšavi. Iz nekega še nepojasnjenega razloga se je ruska ofenziva ustavila tik pred Varšavo, v mestu samem pa so divjali boji med Nemci in Poljaki kar naprej. Ti se vrše še danes, toda z zelo težkimi posledicami za Poljake, ki so bili le slabo oboroženi v primeri z okupatorjem. Danes so že domalega decimirani in drže le še del starega mesta ob Viski. V pričakovanju, da bodo ruske armade prodrle naprej, so Poljaki takoj prve dni zavzeli vse mostove preko Vise, toda so jih potem izgubili, ker ni bilo zunanje pomoči.

Ta tragedija, ki pomeni masakriranje tisočev in tisočev Poljakov v Varšavi, je tudi v mednarodni areni dvignila veliko prahu. Največ seveda med Rusi in Poljaki, kakor tudi med Poljaki samimi.

Zadnje dni čitamo, da Moskva očita poljski zamejni vladi v Londonu, da je ona odgovorna za to tragedijo, ker je na lastno odgovornost pozvala podtalno varšavsko gibanje na odprt upor proti okupatorju, brez da bi se ona ali pa angleška vlada prej posvetovala z Rusijo. Na drugi strani pa Poljaki, ki so lojalni zamejni vladi v Londonu, očitajo ruski vladi, da je ona kriva te tragedije, ker da je namenoma ustavila svojo ofenzivo tik pred Varšavo.

Druga poročila omenjajo 1), da je med angleško in poljsko vlado na eni in rusko na drugi strani obstajal sporazum za koordinirano akcijo ruske armade in varšavskega podtalnega gibanja; 2), da je general Bor, poveljnik podtalne armade v Varšavi, apeliral na Ruso za nujno pomoč po zraku v obliki streliva in orožja, toda zaman; 3), da zdaj veliki angleški bombniki dovajajo strelivo in orožje iz Anglije in ga spuščajo s padali na določena mesta v Varšavi, medtem ko so ruske armade oddajale le deset milj od mesta.

Kaj so dejstva, oziroma kaj je ozadje tej tragediji, mi ne vemo, kdo je kriv, če je sploh kdo kriv. Svetu na primer ni znano, ali je Rusija ustavila svojo ofenzivo tik pred Varšavo iz političnih razlogov (da Nemci pomore v Varšavi čim več londonski vladi lojalnih Poljakov), ali valed tega, ker je naletela na velik nemški odpor.

Da so Rusi na nekaterih sektorjih naleteli na močan odpor, na primer ob meji Vzhodne Prusije in na splošno tudi v Litvi in Latviji, kakor tudi v nekaterih krajih na Poljskem, vsa znamenja tako govore, kajti drugače bi bili prodirali naprej. Gotovo je to, da zadnje tedne je vzhodna fronta večinoma "stabilizirana" in ruske armade ustavljene. Do slednjega je moralo prejšle slej priti po senzacijskih ruskih zmagah, kajti v dobrih šestih tednih so Rusi prodrli več kot 300 milj daleč in osvobodili velikansko ozemlje. Da na eni strani ruske armade potrebujejo oddiha, na drugi pa je vprašanje reorganizacije transporta za zalaganje tako velike in naglo prodirajoče armade, je tudi gotovo.

Ampak to še vedno ne pojasni vprašanja, zakaj Poljaki v Varšavi ne dobivajo potrebne orožja in streliva in medicinskih potrebščin od ruskih armad, ki se nahajajo takorekoč pred nosom. To bi bilo vsekakor veliko lažje kot pa sporadično dovajanje tega materiala po zraku iz Anglije—več kot tisoč milj daleč—kar se more vršiti le v malih količinah.

Nekaj je neke vsekakor narobe. Če so bili Rusi ustavljeni pred Varšavo po nemški premoči, ne more od njih nihče pričakovati nekega nemogočega. Toda nepojmljivo je, zakaj brezbržno gledajo iz bližine na masakriranje na deset in deset tisoč poljskih delavcev in meščanov v Varšavi, ki so se dvignili proti okupatorju v momentu, ko so mislili, da je osvoboditev mesta na pragu.

Edina razlaga, ki ima kaj jedra, je, da so v ozadju res politični razlogi. Da Moskva vrne odgovornost za to varšavsko tragedijo na poljsko zamejno vlado, jo v obeh Poljakov in sveta diskreditira, ubije ves njen vpliv in prepriča njen povratak ali kak kompromis med obema skupinoma—med Mikolajkovo vlado in poljskim Osvobodilnim odborom, ki je bil ustanovljen v Moskvi.

Največja tragedija pa je v tem, da ta incident meče nova polna v poskušne in potrebo za doseg pobratimije med Rusi in Poljaki. Dokler se bodo Poljaki in Rusi gledali kot pes in mačka, pa metali polena pod noge drug drugemu (tukaj nimamo v mislih poljske reakcije, s katero bo poljski narod po tej vojni sam opravil), toliko časa ne more priti do prijateljskih odnosov med obema državama. Volja za kooperacijo pa mora priti z obeh strani, ampak taki incidenti je ne ustvarjajo. Baš obratno je resnica.

Ta tragedija Varšave je še toliko večja, kajti v poldrugem letu je to že njen drugi masaker. Lani v aprilu se je doigral eden največjih masakrov in obnem najbolj heroični odpor v varšavskem židovskem ghetu, ki so ga bili Nemci spreminili v pravi pekel.

Ko so židovski delavci uvideli, da so obsojeni na absoluten pogin radi sistematičnega ubijanja s strani Nemcev, so se nekega dne dvignili v svojem peklu do zadnjega moža, žene in otroka in kot obupana zver planili na svoje morilce in mučitelje. Po varšavskem ghetu je skoraj več tednov divjala pravcata vojna, v kateri so Nemci morali uporabljati tanke, topove in bombnike. Ta boj je bil končan šele, ko je bil ubit ali zadušjen v plamenih skoraj zadnji varšavski Žid. Tisoče in tisoče varšavskih Poljakov bo zdaj doletela slična usoda...

Glasovi iz
naselbinAMERIŠKI RDEČI KRIŽ
ISČE ROJAKE

Chicago, Ill.—Ameriški rdeči križ bi rad zvedel, kje se nahajata mr. Ivan Puharic in mrs. Eda Wahje. Za nju polzvedujejo sorodniki iz stare domovine. Ako bi kdo vedel, kje se nahajata omenjeni osebi, naj to sporoči "The American Red Cross," 616 South Michigan ave., ali pa pokliče Harrison 5910.

Ameriški rdeči križ.

DODATEK K DOPISU JENNIE
IN JOSEPHA OBLAKA

Milwaukee, Wis.—Cenjeni urednik! Lepo se zahvaljujem za priobčitev najinega dopisa. Toda vrnilo se je nekaj pomot, katere prosiva, da jih popravite. Glasiti bi se moralo, da sem obiskal mojega starega prijatelja in sodelavca Valentina Marcina, ki ima gostilno. Nadalje bi se moralo glasiti, da sva obiskala mr. Mraka, ki lastuje veliko garazo v Rock Springsu.

V Detroitu pa sva obiskala najina stara znanca in prijatelja Franka in Antonijo Režisnik. Z njima se poznavam že mnogo let. Bili smo skupaj v Clintonu, Ind. Minulo je dvajset let, odkar sva se iz Clintona preselila v Milwaukee, ona dva pa v Detroit, Mich.

V Detroitu sva obiskala tudi Antonia Jurco in njegovo ženo. Zelo nama je žal, da je bilo ime Jurcu izpuščeno, kajti z Jurcevimi smo veliki prijatelji in smo bili skupaj doma v stari domovini.

Toliko v dobrohotno pojasnilo.
Jennie in Joseph Oblak.

S POTA

Svoje potovanje sem pričel že pred 51 leti. Najprvo sem šel k vojakom, katere sem služil v Trstu, in sicer pri 97. pehotnem polku. Toda ker sva bila z bratom potrjena v istem letu (1891), je on moral služiti tri leta, jaz pa samo nekaj mesecev. Potem pa sem se odpeljal v Ameriko, v državo Minnesota.

V Minnesoti sem dobil delo v rudniku, kjer sem si nakopal bolezen. Moj brezplačni zdravnik je bil pokojni misijonar Buh, kateri je bil tudi prvi slovenski žurnalist v Ameriki. Danes, ko pišem te vrstice, mi uhajajo spomini v Lučne na Gorenjskem, kjer sva bila pred 32 leti s pokojnim Buhom. On je tam praznoval 50 letnico svojega posvečenja v mašnika. Jaz sem bil njegov spremljevalec in nekaj zastopnik ves čas.

Mnogokrat, prva leta, sem mu prinesel drva in zakuril v stanovanju, ki ga je imel v ozadju svoje majhne cerkvice. Tedaj je bil Ely še majhno gozdno mestce. Sploh sem mu stregel v vseh ozirih; to omenjam zato, ker so gotovi dvekeci govorili, kaj vse mi je dal Buh in da sem mu pokradel gotove stvari. Pozneje sem dokazal, da so oni storili isto, kar so mene dolžili. Saj poznate, kako je neki tat kričal na semu: Primita tatu, primita tatu, nato pa se je sam izmuznil.

Namesto, da bi farizeji pri A. D. delali za naše brate in sestre v domovini in sodelovali s SAN-Som, pa nasprotujejo. Bog se je zgražal nad takimi farizeji.

Sedaj pa še nekaj. V Duluthu poznam nekega človeka, katerega sem mnogokrat pomagal. To

je bilo za časa Hooverjevih časov. Ko je videl, da sem radodaren, me je pričel neprestano nadlegovati. Nekega dne pa mi je ponudil ženski okrasek in ga cenil na \$35. Takoj sem ga vprašal, kje ga je dobil in pričel sem sumiti možakarjevo poštenost. Dejal je, da je okrasek našel. Svetoval sem mu, naj naznaní o stvari v časopisu in naj povrne komur spada. Potem me ni ne kaj časa nadlegoval. Zadnjič, ko me je zopet prosil, da mu pomagam, da je lačen, sem mu pa povedal, naj si poišče dela, katerega danes lahko dobi vsakdo, ki hoče delati. Ko pa je sprevidel, da me ne more več vleči za nos, je pričel zabavljati čez mene. Pa ne samo to: pred časom je nekdo potkal na moja vrata v hotelu. Odprem in pred vrati je stal on. Pričel mi je sladko pripovedovati, da me nekdo iz železnega okrožja išče in da bi me rad videl. Resno sem mu rekel, naj se takoj pobere, kdor pa me hoče videti, me lahko najde v hotelu. Drugi dan je res prišel neki znanec in mi povedal, da je bil prejšnji večer okraden. Nato pa me je prosil, da sem mu dal denar za pot.

O omenjenem lopovu zato danes pišem, da posvarim rojake, da mu ne bi nasledili. Ko sem zadnjič pričakoval nekaj delegatov ABZ, sem ga videl, da je na postaji prežal na svoje žrtve. Najrajši se suče okoli Slovencev. Kako se ta nepridiprav piše, ne vem. Najbrže ima več imen, kakor je navada nepoštenih ljudi. Pravi, da se imenuje mestni mož ali pa Burgerjev Janez. Po postavi je močan, star okoli 50 let. Kadar prične govoriti, mu zaigra na obrazu opičji nasmeh. Nos mu je pa precej ošpičen. Zna tudi prilično angleško, dovoli, da tudi tujerodce vleče za nos.

Matija Pogorelec.

POROČILO O SANŠOVI
PRIREDBI

Little Falls, N. Y.—Veseliča podružnice št. 7 SANSa, ki se je vršila dne 5. avgusta, je še prilično dobro izpadla, toda bi lahko še veliko boljše, ako bi se vsi tukajšnji Slovenci zavedali časa, v katerem živimo. Tako pa, saj veste, kakor drugod tako tudi pri nas imamo vsakovrstne izgovore, ki pa so samo izgovori in ne pomenijo nič. V stari domovini smo dejali, da je vsak izgovor dober, četudi ga pes prične na repu. Takih izgovorov se poslužujejo tudi mnogi med nami, da bodo že sami pomagali svojcem v stari domovini, drugi pa pravijo, da nočejo zato pomagati, ker ne marajo, da bi kdo v New Yorku ali pa v Chicagu kadil za njih denar cigare.

Sami veste, da bomo pomagali vsak svojim, ko pride čas za to in vse izgleda, da ta čas ni več daleč. Govorčenje, da naši glavni odborniki Slovenskega ameriškega narodnega sveta in Jugoslovanskega pomožnega odbora, slovenska sekcija, kade cigare za denar, ki ga prispeva narod, so neopravičene in neresnične. Bodimo pravičini in priznajmo, da voditelji teh organizacij delajo dolge ure, ne da bi bili plačani. Ako pa kade cigare, jih kade za svoj denar. Saj so računali vsak mesec priobčeni v vseh slovenskih časopisih. Zakaj se ne potrudite in račune

malo pregledate, pa boste znali, kaj je kaj.

Veseliča nam je prinesla \$150.57 čistega dobička. Z jestvinami in piščo smo naredili \$69.92, za partizanske rdeče zvezde pa smo dobili \$80.65. Torej, skupni dohodek znaša \$150.57. Od tega smo poslali v urad SANSa \$100, ostanek pa hrani blagajnik podružnice št. 7 Frank Masle, kateri se bo porabil za delegata, ki se bosta udeležila konvencije SANSa in za eventualne druge stroške. Ako pa slednjih ne bo, potem bomo tudi ostalo poslali na pristojno mesto.

Prodaja partizanskih zvezd je šla zelo od rok. Vsa čast bratoma Frank in Jerry Albreht, ki sta prva kupila partizanske zvezde in plačala za nje vsak po \$5. Le škoda, da nista imela več posnemalcev kot štiri, in sicer: Frank Gregorica, Floyd Miklič, Jennie Istenich in Frank Gregorin. Drugi pa so kupovali zvezde od 25 centov do \$2. Imena prispevalcev za zvezde lahko vidite v obeh slovenskih domovih.

Najlepša hvala vsem Slovincem in Slovenkam, kateri ste kaj dali, prav tako se zahvaljujem tudi vsem onim, ki ste prišli na veseličo in tako pomagali do boljšega uspeha, obenem pa ste demonstrirali svojo slovensko zavednost. Vsi, ki ste kupili partizanske zvezde, jih hranite in naj vam bodo v spomin na herojsko borbo jugoslovanskih partizanov.

Naj še omenim, da smo izvolili dva delegata za prvo konvencijo SANSa. Izvoljena sta bila Frank Masle in Frank Gregorin, namestnika pa John Gerdin in Frank Gregorica.

Frank Gregorin, 282.

ZAHVALA

New Castle, Pa.—Najlepše se zahvaljujem mojim številnim prijateljem v Strabanu za njih naklonjenost do mene.

Tončka Skufca.

ČITAJTE DELAVSKE
ČASOPISE

Butte, Mont.—Rad čitam napredne delavske časopise. V mislih imam Prosveto in Proletarca. Za slednjega sem tudi zastopnik v Buttu, Mont. Ker sta časopisa res delavska in napredna, priporočam našim slovenskim delavcem, da se naročijo na nju, ako še niso naročniki. Kdor bi želel postati naročnik Proletarca, se naj kar zgasi pri meni in v veseljem ga bom vpisal za naročnika.

Kakor na Proletarca, tako bi moral biti vsak zaveden slovenski delavec naročen tudi na Prosveto, zlasti pa člani SNPJ, kajti list je last te dične organizacije. Se posebno priporočljivo je, da bi bili naročeni na dnevnik vsi društveni uradniki, da se ne bi ostalo članstvo izgovarjalo, češ, zakaj bi bil jaz naročnik na dnevnik, saj tudi oni ni, pa je uradnik društva. Je res žalostno, da nekateri člani SNPJ ne podpirajo svojega časopisa, nekateri pa niti ne čitajo glasila. Torej, tisti, ki imate obdobja mesta pri društvi SNPJ, potrudite se malo in naročite se na dnevnik Prosvete, ako še niste naročeni.

Nekateri pa se izgovarjajo, da nimajo časa za čitanje. Jaz pa sem naročen na oba lista, na Prosveto in Proletarca, in prečitam vse čtivo. Najbolj pa mi ugajajo dopisi iz raznih naselbin. Tudi Barbiča rad čitam. Nekeč je Barbiča pisal, da je prejel anonimno pismo. Tedaj sem bil prepričan, da v naši naselbini nimamo takih ljudi, ki bi pisali pisma, a ne imeli poguma podpisati jih, toda sem se pošteno zmotil. Nekeč sem napisal, da živimo v Buttu kot ena velika družina in da smo prijatelji med seboj, a to svoje mnenje moram malo spremeniti. Nekeč je tudi meni pisal nepodpisano pismo. Zgodilo se je, takole: Pred časom sem pisal upravniku Proletarca, naj mi pošlje 5 Majskih glasov, da jih bom prodal v tej naselbini. Upravnik mi takoj pošlje revije in jaz sem jih prodal brez vsakega potrebnega truda. Vsi, ki so kupili Majski glas, so se izrazili, da je čtivo imenitno in vredno tistih centov. Čez nekaj dni potem pa mi nekdo piše zahrbtno pismo, v katerem mi med drugim piše tudi, naj ne prodajam več črnih knjig, da bo boljše zame, da jih sežgem, in ako ne verujem v Boga, naj tudi hudiča pustim pri miru.

Ko so o tem pismu zvedeli oni,

Slika kaže reševanje ameriškega vojaka v Franciji, ki ga je zasukala granata in ga skoraj pokopala živega.

ki so kupili od mene Majske glasove, so pričeli vpraševati, kdo bi bil nepridiprav, ki je pisal pismo. Vsi so izrazili, da ne vidijo nič črnega v Majskem glasu in bi ga lahko čital vsak otrok, pa se ne bi nič pohujšal, ako ni bil pohujšan že poprej. Isto velja za Proletarca in Prosveto.

Kdo je dotičnik, ki je pisal pismo, ne vem, toda bom zvedel. Pismo je bilo natipkano, toda jaz vem, kje je bilo natipkano in tako bom zvedel, kdo je tisti, ki se sam sebe smeji.

Na koncu priporočam ponovno vsem našim rojakom, da si naročite delavska lista kot sta Proletarec in Prosveta!

Anton Zugel.

O SMRTI PRIJATELJA
IN DRUGEM

West Middlesex, Pa.—Zadnjič sem dobil sporočilo iz Puebla, Colo., da je tam pred nekaj meseci umrl farmar Anton Zakrajšek. Toneta sem dobro poznal in pred 34 leti sem bil večkrat na njegovi farmi.

Pokojnik je bil doma iz moje sosednje vasi Podgrice, fara Šentjurje pri Grosupljem. Pri hiši so rekli po domače pri Prusniku in pod tem imenom so ga mnogi poznali. V Ameriki je bil več kot 45 let. Oženjen je bil dvakrat. Ob njegovi smrti mu je bilo okrog 75 let.

V stari domovini sem poznal njegove starše, brate in sestre. Dve sestri sta bili mutasti, a ena je znala čitati in pisati.

S Tonetom sva bila nekoč v navskrju, a krivda je bila njegova. Pozneje pa sva se pobotala. Nekeč mi je pisal, kakor pridem tam naokoli, da me bo namlatil. A Toneta ni več—krije ga pueblska zemlja. Počivaj v miru moj bivši prijatelj, sodnikom pa moje globoko sožalje!

Nekateri dopisi v Prosveti so zbadljivi. Nekateri še vedno pišejo o starem naseljenju. Se sedaj ni konec očitanja. Čemu je tista Tončka tako zapisala? Pustite, naj zapiše in izrazi svoje mnenje. Tudi drugi ne zapišemo vedno vse prav. Odgovor pa lahko vsakdo dobi, ako namenoma izizva.

Iniciativo društva št. 21 pa zelo slabo podpiramo. Zdi se mi, da so za iniciativo v prvi vrsti društva, ki bi se morala združiti, če bi hotela biti zastopana na konvenciji, dočim se velika društva ne ganejo, kajti ona imajo reprezentacijo na konvenciji tako in tako.

Tudi sestra Vidmar iz Johnstowna, Pa., je podala nekaj svojih mnenj. Menila je, da bi tajniki obiskovali bolnike in jim nakazovali bolniško podporo, da bi bil tajnik obenem nekakšen agent, ki bi hodil od hiše do hiše, od člana do člana in sprejemal asesment. To je vse lepo, toda kdo bi se podvrgel in odpiral vrata dan za dnevno? In ne samo to. Ako bi uvedli tak sistem pri naših društvi, bi bili prizadeti oni napredni člani in članice, ki radi posejajo seme. Z uvedbo takega sistema ne bi imeli več sej, sploh bi jih ne potrebovali. Čudna priporočila.

Zadnjič sem čital dopis Matije Pogorelca, v katerem je pisal o nekem društvenem uradniku, ki je dejal bolniku, da če bi vedel, da je bolnik doma iz iste vasi kot on, da bi bila njegova bolniška podpora odobrena. Ne-

kaj podobnega bi lahko delali vsi tajniki, če bi dobili tako moč, kot priporoča sestra Vidmar. Ali ni to lepše, da smo vsi bratje in sestre obvezani, da moramo obiskati bolnike, kadar pride vrsta na nas? Ali ni lepše, da se enkrat na mesec snidemo skupaj na društvenih sejah? Čim več nas je skupaj, tem bolj smo veseli, a obenem drug drugega spoznavamo. Tajniki so sami krivi, ker so nekatere članke preveč razvadili, da ne plačujejo redno asesmenta. Zanimivo je, da je treba nekatere članke tirjati in tirjati za asesment in celo iti ponj na njih dom, toda tedaj, ko zbole, pa dobro vedo, kje je društveni tajnik in kje se vrše društvene seje.

Dobri člani redno plačujejo asesment, posejajo seme in v splošnem delajo za društvo, kar je za njih napredek.

Anton Valentincič, 262.

O NESREČI V
PREMGOVNIKU

Bellare, O.—Že precej časa se pripravljam, da bi malo opisal nesrečo, ki se je zgodila 5. julija v premogovniku Powhatan, v kateri je izgubilo svoja življenja 66 premogarjev.

Pred nekaj dnevi so zopet odprli premogovnik in sedaj je še vedno reševalno delo v zamahu. Reševalno delo je zelo težavno in gre le počasi od rok. Vsi reševalni delavci morajo imeti posebne dihalne aparate, navzlic temu pa sta dva delavca omedlela in so ju morali prnesti ven na sveži zrak, nato pa sta bila poslana domov. S tem težavnim delom so pričeli 13. avgusta, danes, ko pišem te vrstice, je pa 20. avgusta, toda do sedaj niso prinesli iz rova nič enega ponesrečenca. Delajo 24 ur na dan in iščejo ponesrečenec tu in tam, a ne morejo priti do njih, kajti nihče ne ve, kam so se oni v tisti kritični uri obrnili, nihče ne ve, kje jih je doletela smrt. Delavce pri delu pa tudi zelo zdržuje slab zrak.

Da je 66 oseb izgubilo življenje v tej nesreči, so precej krivi kompanijski priganjači. Namesto da bi poklicali ljudi in pričeli gasiti ogenj, pa so hoteli še naprej kopati premog. Potem pa se je ogenj razširil s tako naglico, da ni bilo več mogoče priti do njih, nakar so jih žive zazidali v rovu.

Od moje žene stric mi je povedal, da je ogenj nastal okoli desete ure dopoldan. On je delal v istem rovu, samo v drugi smeri. Skupina mož, ki je delala v tem rovu, je vedela, da ni vae v redu, kajti primanjkovalo je zraka in nastala je silna vročina, navzlic temu pa so bili o ognju obveščeni šele ob dveh popoldne. Iz tega se razvodi, kako zanikerno so postopali bosi.

Danes kompanija zapravlja denar na desno in levo, a poprej pa so samo gledali, da pride čim več premoga na površje.

V tukajšnjem lokalnem časopisu je bilo pisano, da so za nesrečo odgovorni bosi in vodstvo premogovnika, zato bi jih moralo sodišče kaznovati. Navzlic temu pa do danes ni bil storjen še noben korak, da bi se jih kaznovalo.

F. Pishek.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Dobroničevo izdajstvo

Jože Pahor

I.

Sam ne vem, kako sem se prav za prav seznanil z Dobroničem. Tudi ne vem, kje se je rodil in kakšna je bila njegova mladost. Od nekod iz Istre je prišel na Kras klesat kamen, bil je kamnosek. Zato je menda tudi njegovo značaj kršen in trdi in njegovo telo zastavno in krepko, pravi vogelni kamen.

Pred vojno, spominjam se, je bil zval med priletnimi ženskami, hotel h cerkveni poroki; cutilo da se poroči, drugače ne. Takrat je deževalo nanj žvepla in ognja. Dobil je slabše ime, kot ga je nosil dotlej, on, brezdomec, ki ga nihče ni prav poznal in ki ni imel ničesar razen svojega kladiva. En sam las ni stal tedaj dober na njem.

Kmalu potem ga je vrtila svetovna vojna z bojišča na bojišče, dokler ni prišla vest, da je v ujetništvu. Tudi zdaj so ga merili s posebnim merilom. Ljudje so bili vsakega veseli, kdor je srečno prebežal in si rešil življenje. Dobroniča so sodili kot dezerterja. Saj tudi ni bilo boljlega pričakovati od njega, od Slovence, ki se je ločil od ljudi in stal daleč proč od njih, samostoj, tuj in porogljiv!

Dobroničev prebег ni bila šala, sam mi je pripovedoval. Tri se so se dogovorili, da uidejo s fronte. Naj vrag vzame Avstrijo, oni je ne bodo reševali s svojimi kostmi! Ko je bila stvar gotova, jih je tretji izdal, njegova se nekega Dalmatince. Predeto naglo je šlo zdaj; se isti večer sta bila sojena, drugo jutro ju ustrčili, vpricho zastopnikov vsega bataljona, za svarilo. V zapuščeni, razdejani hiši sta ležala s tovarišem zvezana in zastražena. Obračunala sta z življenjem.

A je že tako, da človek ne mara umreti, tudi kadar je vojna, ne. In če si obsojen na smrt in veš, da imaš le še nekaj ur pred seboj, ti je življenje še posebno drago. Polnočne zvezde so svele nad razstreljeno hišo, ko se je Dobronič z nadčloveško močjo rešil vezi. Naglo je pomagal tovarišu. Kakor v kinu: pod hišo strm breg, tam spodaj reka, na oni strani nasprotnikove postojanke—zdaj gre za vse, treba je tvegati! En skok iz podrtine navzdol, alarmini streli v noč, ov med žilnimi ovirami, borba za življenje!

Kdor je drzen, ima srečo. Dobronič je v vodi. Zasledovalci so ga izgubili iz oči. Reka je mirna, do mozga gre, tok zanaša. A življenje je lepo, škoda ga je dati drugim. Na desno, k bregu, z vsemi močmi!

Tako se je Dobronič rešil zadnji trenutek, ko je smrt že dahala vanj, tako je postal vojni ujetnik. Tako je preživel čas, ko so nešteti dajali življenje za laje koristi in niso vedeli, čemu umirajo.

Ko se je vrnil, je bil isti kot pred vojno. Prijel je za kladivo in klesal. Drugi so popivali in veseljačili, izplačati so se hoteli za dolga leta trpljenja. Red? Kdo ga bo sploh napravil po vsem tem, kar je bilo! Življenje kakor pred vojno? Nikdar več! Mar smo zaman prenašali gorje in lakoto in blato in uši? Zdaj hočemo uživati, zdaj nam

ne bo gospodaril nihče več, zdaj bo na zemlji paradiž!

Ivan Dobronič je stal ob strani. Ni pil in ni kvartal. Ni razgrajal in se ni širokoustil. Ob delavnikih za apnenčevimi skladi, golorok, mišice in obleka, obraz, čevlji, vse posuto z belim, kamenitim prahom, ob nedeljah čist, skrbno napravljen, kakor delavec v mestu, ki ga v praznik ne loči od gospoda. Ni živel slabo, kako bi tudi! Edinega otroka je imel in svojo hišo, dedščina po tačči, ki je bila umrla med vojno. Vzlic vsemu ni imel Dobronič boljše imena med ljudmi. Nemanč je bil, tujec, še več, napol izvržek. Res, njegov otrok! Ko so Dobroniča gnali v vojno, je pustil doma zdravega otroka, ko se je vrnil, je bil pohabljen. Zbolel je, mati ga je bila menda zanemarila; ko ga je prinesla v bolnišnico, so ji povedali, da mu ne morejo več pomagati. Ljudje so to vedeli, pa so govorili, da mora otrok trpeti zaradi takega očeta. O tej nesreči nisva z Dobroničem nikdar govorila, nisem se mogel dotakniti rane. Nikdar pa nisem opazil, da bi to moža količkej spremenilo.

Ko je Dobroniču naposled delo pošlo, se je odpravil na Francosko.

—Ne bo ga več nazaj! Naveličal se je žene, pa še tak otrok! Zato je kar izginil! Prav ji je, zakaj ga je pa vzela! Ni bilo zadosti drugih?

Tako so govorili. Tudi potem niso umolkili, ko je prišel njegov prvi zaslužek za ženo in otroka.

—Vest ga peče, so razložili. Se kaj malega bo poslal, potem ne bo duha ne sluha za njim!

Tudi to se ni uresničilo. Dobronič je redno pošiljal družini denar. In ko niso vedeli ničesar o njem, so očitali, da ni nikdar prestopil cerkvenega praga, odkar ga sploh poznalo.

2.

Prihranil si je bil nekaj denarja in se vrnil iz Francije. Takrat sva se prav za prav zblizala.

—Kmetje že spet lezejo v dolge, mi je razlagal. Komaj so si s pomočjo slabega vojnega denarja očistili posestva, že padajo nazaj v mizerijo. Pri trgovcih se začena. Ti jim prodajajo na upanje in zapisujejo, kar hočejo. Zraven jih še odličejo z visokimi cenami. Počasi bodo vsi gospodarji v njih krempljih. Potisnimo poleno v koleasa, ustanovimo zadrugo za kmeta in delavca! Zdaj je že čas, pozneje ne več!

Misel je bila pametna. In ni bila samo misel. Dobronič se je bil tudi že razgledal okrog, kako bi se stvar uresničila. Poskusili smo, šlo je. A ne brez težav. Zadelo smo v sršenovo gnezdo. Trgovci niso mogli prenesti nižjih cen v zadrugi in še manj osamosvojitve ljudi. Vse sile so napeli, da bi zadruga čim prej propadla.

Zdaj so prišli k meni Dobroničevi prijatelji. Res, prijatelji! —Saj smo ž njim enakih misli, so pojasnili, ali bolje bo, da ga ni pri zadrugi. Za zadrugo bo vse tem, kar je bilo! Življenje kakor pred vojno? Nikdar več! Mar smo zaman prenašali gorje in lakoto in blato in uši? Zdaj hočemo uživati, zdaj nam

Ameriški vojaki na poti proti Pizi, Italija, kjer se nahaja slovit nagnjeni stolp. Ker so se ga Nemci posluževali za vojaška opazovanja in dajali navodila svoji artileriji, so ga Američani po poročilu iz Berlina porušili s topovi. Boji za posest tega mesta so bili zelo krvavi.

Če bi prišel v vodstvo zadruge, bo zadruga trpela.

Obstal sem. Če je pa on sam sprožil misel! Če je nesebično storil marsikak korak, da bi se zadruga ustanovila! Če bi tudi prišel v vodstvo, ali bi sam odločal?

—Ni mogoče! so vztrajali. Dobronič je kamen spotike za zadrugo, zato bo bolje tako, kakor pravimo—

—In on sam? Kaj pravi on? Ste mu povedali vse to?

—Dobro ve, kako in kaj, saj je pameten!

—Torej za njegovim hrbtom ... sem očital ... ta vaš korak? —Ne maramo ga žaliti!

—To, kar počenjate, je bolj žaljivo, kakor če bi mu povedali v obraz! Ne čutite tega?

—Z njim se težko govori. Svoje glavo je brezobziren—

—Če ste res njegovi prijatelji, bi se postavili zanj, uprli bi se nesramnim klevetam. Poznamo ga, bi udarili s pestjo, jamčimo zanj in ne dovolimo, da ga kdo sramoti! Tako bi nastopil! Pa ga še odprite! Mari ni pošteni-

—Pošten! so priznali. Vendar, boljše bo—

Dobroniča ni bilo pri zadrugi, moral je stati ob strani, gospodarske stvari ne prenesejo ne zaupanja. Najbrž se mu ni prvič tako zgodilo. Ker ni šilil v ospredje, si je ohranil proste roke in je laže presojal in grajal delo drugih. Sicer pa mu je bilo vedno le za stvar. Da je človek, ki gre svoja pota in ne priznava vsega veljavnega, vedno osamljen in navadno osviražen, to je dobro vedel.

—Kako misliš o esperantu? me je vprašal o priliki.

—Materin jezik je prvo, sem dejal.

—Sentimentalnost! me je zavrnil. Ta množina jezikov, ali si je mogoče misliti kaj bolj praktičnega? Znamenje, kako je človek nazadnjaški, če še danes ni nadomestil z enim samim jezikom vse te mešanice.

—Kako si pa predstavljaš to spremembo?

—Preprosto, po vseh šolah bi se morali učiti skupni jezik!

—Zelo preprosto! sem ugovarjal. Koliko rodov bi se moralo učiti, da bi dosegli praktične uspehe? In kako pri neomikanih ljudstvih?

—Postopno. Tako se bo tudi izvršilo. Svetovni jezik se bo moral uvesti in se bo tudi uvedel. Potreba bo tudi prisilila k temu. Edini izhod iz današnje

zmede! —Dobronič je govoril, kakor da ne more biti drugače. Ko sem ga pogledal, smehljaje se, je nadaljeval:

—Le posmehuj se! Koliko ne spametnega je povsod, brez česar danes nekateri živeti ne bi mogli! Izginilo bo, kakor izginjajo na primer petrolejke. Samo pogledaj siromašno polje tod okrog! Ljudje se ubijajo huje kot živali, da ga obdelajo. Včasih jim kaj rodi, kaj malega, včasih jim vse še suša požge! Ali je treba takih muk? Človek bo izpregledal in bo opustil tak ne-hvaležen svet. Ne danes, ker bi moral poginuti; takrat, ko bo svet pravičnejše urejen.

Nisem ugovarjal, ker ne bi nič izdalo. Dobronič ni bil vajen umikati se, tudi tedaj ne, ko je šlo samo za misel. Taki so ljudje, ki imajo močno voljo in ki so pripravljeni tudi na skrajnost. Taki so ljudje, ki ne dvomijo, ki vedo, kaj hočejo in se ne boje žrtve, če je treba.

(Dalje prihodnjič.)

Triletnica Slovenske osvobodilne fronte

Dne 27. aprila t. l. so pretekla tri leta, odkar je bila v Ljubljani ustanovljena O. F. Za tretjo obletnico je maršal Tito poslal Osvobodilni fronti tole brzojavko:

—Dragi bratje Slovenci! —Ob tretji obletnici združitve O. F. širom vse Jugoslavije pošiljam čestitke v imenu N. O. V. in partizanskih oddelkov. Slovenski narod je z ogromnimi žrtvami prispeval in se junško boril skupno z narodi Jugoslavije, ne samo za svobodo in neodvisnost, pač pa tudi za ustanovitev resnične, demokratične, svobodne in federativne Jugoslavije. Žrtve, ki jih je na oltar domovine položil slovenski narod, in ki jih bo polagal v bodoče splošni zavestniški stvari, bodo — o tem sem prepričan — rodile bogate sadove. — Naši bratje na Primorskem in v Istri morajo postati po dolгих letih suženjstva zopet člani naše družine in se morajo združiti z materjo Slovenijo in z brati ostalih narodov Jugoslavije. Naselbine, ki so jih požgali naci-fašistični nasilniki in 100.000 slovenskih sinov in hčera pobitih v borbi, so jamstva za uresničenje upravičenih slovenskih aspiracij. To je želja vseh narodov Jugoslavije in naše hkrane N. O. V. — Bratje Slovenci! — Naj vas tretja obletnica navdahne s pogumom za nov, premočrten in še močnejši udar proti največjemu sovražniku slovanstva. Danes ne more biti več nobenega Slovence, ki bi se v teh usodnih dneh ne boril za uresničitev nove, srečnejše in svobodne Slovenije v demokratični in federativni Jugoslaviji. — Živela tretja obletnica junške borbe za svobodo! — Smrt fašizmu, svoboda narodu! — Maršal Tito.

—Kako misliš o esperantu? me je vprašal o priliki.

—Materin jezik je prvo, sem dejal.

—Sentimentalnost! me je zavrnil. Ta množina jezikov, ali si je mogoče misliti kaj bolj praktičnega? Znamenje, kako je človek nazadnjaški, če še danes ni nadomestil z enim samim jezikom vse te mešanice.

—Kako si pa predstavljaš to spremembo?

—Preprosto, po vseh šolah bi se morali učiti skupni jezik!

—Zelo preprosto! sem ugovarjal. Koliko rodov bi se moralo učiti, da bi dosegli praktične uspehe? In kako pri neomikanih ljudstvih?

—Postopno. Tako se bo tudi izvršilo. Svetovni jezik se bo moral uvesti in se bo tudi uvedel. Potreba bo tudi prisilila k temu. Edini izhod iz današnje

Nemški "kolonisti" z vzhoda

Nemški takozvani kolonisti, ki so bili ali iskati svojo, srečo na vzhod in so bili pregnani od ruskih armad, dobivajo zdaj v Nemčiji nemško državljanstvo. V enem samem mestu v Vzhodni Prusiji jih je dobilo v enem samem dnevu nič manj kot 4000 svoje dokumente.

Nemci se najbrže boje, da bi Rusi zasedli del vzhodnih pokrajin Nemčije in skušajo na ta način zaščititi svoje "koloniste".

Poleg Norvežanov, Švedov, Židov, Italijanov, Madžarov ter drugih, so se borili v civilni vojni tudi slovenski priseljenci, prav kot se danes borijo njih v Ameriki rojeni potomci v borbi za odpravo totalitarnih doktrin in nasilnega podjarmljevanja celih narodov. Kot njih priseljenski predniki, so tudi ti novi Amerikanci prišli za orožje, da branijo svojo domovino in njene demokratične principe ter ameriški način življenja. — (Flis)

Priseljenci

v civilni vojni

Seznami padlih v tej vojni so zgovorna priča različnosti narodnostnega izvora moštva ameriških vojnih sil.

V splošnem je malo znano dejstvo, da so bili seznami padlih v civilni vojni, pred trideset letjem, ravno tako zgovorni v tem pogledu, kajti v njih so bila imena mnogih mladeničev in mož, ki so bili ali tujerodci ali pa tujega porekla ozir. izvora. Svoja življenja so položili na oltar svoje nove domovine, da so ji pomagali doseči in ohraniti slogo in edinstvo.

Kot vsako leto na Spominski dan izkažemo čast spominu onih, ki so v patriotičnem duhu oblekli modro in sivo uniformo ter šli v boj za svobodo svoje domovine, moramo pomniti, da mnogi, ki so padli v bitkah pri Gettysburgu, Chickamaugu, Bull Runu in na drugih krvavih bojiščih civilne vojne, niso poznali politične in verske svobode v svojih rodnih deželah, katere so zapustili s svojimi družinami vred, da bi si v novi deželi ustanovili nov dom ter uživali svobodne mlade demokracije. In ko je ta nova domovina potrebovala njih pomoč, tedaj so se odzvali in doprinesli hrabre žrtve, ko je predsednik Lincoln naslovil na narod poziv za prostovoljce.

Veliko je število onih v tej deželi, ki se s hvalečnostjo spominjajo tistih priseljencev, ki so se borili v civilni vojni. Še leta 1939 je predsednik Roosevelt napisal pismo v počast spomina slavnega generala Juliusa H. Stahel-Szamvalda, ki se je odlikoval v bitki pri Piedmontu v Virginiji, ter je prejel najvišje odlikovanje Združenih držav: kongresno medaljo. Njegov polk je preprečil konfederacijski konjenici prodiranje do Washingtona, ter tako ubranil prestolnico pred napadom. In ko je šel predsednik Lincoln v Gettysburg, kjer je imel svoj znameniti govor, je bil Stahel-Szamvald na čelu častne straže, sestavljene iz samih visokih častnikov.

Se mnogi drugi priseljenci so se odlikovali v izpolnjevanju domovinske dolžnosti napram svoji novi domovini tekom civilne vojne, v kateri so se borili Čehi, Poljaki ter drugi Slovani poleg Madžarov, Švedov, Nemcev, Norvežanov in drugih. Med imeni mož in častnikov, ki so dali svoja življenja za ohranitev ameriške edinstva in odpravo suženosti, je najti najrazličnejša imena, kot Vladimir Kryzanowski, Poljak, ki se je odlikoval v bitki v Shepandoh Valleyju, dalje stotnik Konstantin Blandowski, prvi zvezni častnik, ki je padel na polju časti v civilni vojni; general Alben Francis Schoepf, ki je porazil konfederale pri Rock Castle Hillsu v oktobru l. 1861, ter še mnoga druga imena, ki svedočijo, da so patriotje iz najrazličnejših narodnostnih skupin pridoneli svoj delež za ohranitev in izvojevanje ameriške edinstva in svobodščin za vse.

Edini še živeči veteran civilne vojne v mestu New Yorku, Daniel Harris, ki je korakal v paradi še na pretekli Spominski dan, je tudi priseljenec, ki je doprinesel svoj delež k ohranitvi ameriške Unije. V Ameriko je prišel iz Anglije, v letu 1863 pa je kot 17-leten mladenič prostovoljno stopil v ameriško armado, ki je bila v boju za ohranitev Unije. Po rodu Žid, je bil ta veteran eden od 8000 Židov, ki so prostovoljno služili v armadi za časa civilne vojne. Mož je služil na bojnih ladjah Old Ironsides, S. S. Constitution, Saratoga itd. Zdaj je častni predsednik židovskih vojnih veteranov.

Poleg Norvežanov, Švedov, Židov, Italijanov, Madžarov ter drugih, so se borili v civilni vojni tudi slovenski priseljenci, prav kot se danes borijo njih v Ameriki rojeni potomci v borbi za odpravo totalitarnih doktrin in nasilnega podjarmljevanja celih narodov. Kot njih priseljenski predniki, so tudi ti novi Amerikanci prišli za orožje, da branijo svojo domovino in njene demokratične principe ter ameriški način življenja. — (Flis)

Slovenski ameriški narodni svet

3935 West 26th Street, Chicago 23, Illinois, U.S.A.

RAČUN ZA MESEC JULIJ 1944

Bilanca 30. junija—na banki	\$19,378.70
Ročna blagajna	24.34
	\$19,403.04
DOHODKI:	
Podruž. št. 1—SANS, Detroit, Mich.	\$ 100.00
" " 6 " Ely, Minn.	66.50
" " 8 " West Newton, Pa.	12.80
" " 11 " Ambridge, Pa.	58.50
" " 12 " West Aliquippa, Pa.	13.20
" " 13 " Niles, Ohio	22.50
" " 15 " Springfield, Ill.	6.78
" " 16 " Aurora, Minn.	75.00
" " 22 " Midway, Pa.	20.00
" " 23 " St. Louis, Mo.	10.50
" " 24 " Virden, Ill.	6.71
" " 32 " Cleveland, Ohio	6.00
" " 33 " Bridgeport, Ohio	3.00
" " 44 " Traunik, Mich.	20.00
" " 45 " Sheboygan, Wis.	2.20
" " 46 " Brooklyn, N. Y.	19.70
" " 47 " Pueblo, Colo.	5.00
" " 53 " Johnstown, Pa.	120.00
" " 54 " Chicago, Ill.	23.00
" " 55 " Strabane, Pa.	100.00
" " 56 " Milwaukee, Wis.	100.00
" " 59 " Brooklyn, N. Y.	22.00
" " 63 " Brooklyn, N. Y.	49.15
" " 67 " Los Angeles, Calif.	18.00
" " 69 " New York, N. Y.	48.00
" " 74 " Sheboygan, Wis.	7.00
" " 78 " Bridgeville, Pa.	33.00
" " 84 " New York, N. Y.	35.50
" " 86 " Elizabeth, N. J.	3.75
" " 87 " Brooklyn, N. Y.	20.00
" " 91 " Chisholm, Minn.	2.00
" " 93 " Brooklyn, N. Y.	11.00
" " 94 " Hostetter, Pa.	10.00
" " 97 " Newark, N. J.	2.75
" " 98 " Export, Pa.	10.00
" " 101 " Greensburg, Pa.	12.00
" " 102 " Forest City, Pa.	85.00
Društvo št. 85, SNPJ, Republic, Pa.	10.00
Frank Petek, West New York, N. J. (via Glas Naroda)	2.00
Louis Steblay, Chicago, Ill. (nabral med rojaki v Chicagu in okolici)	37.00
Ludvik Mutz, Brooklyn, N. Y. (nabrano na ženitovanju rojaka Louis Mayerja, iz Clevelanda, O.)	40.00
Frank Buh, U.S.N. \$10.00, August in Marion Grum, Chicago, Ill., \$10.00, skupaj	20.00
Društvo št. 265, SNPJ, Southview, Pa. \$15.00, Anton Rupar in John Zabkar, nabrala \$28.00	43.00
Federacija SNPJ društev za Westmoreland okraj, Penna.	31.00
Federacija angleško poslujočih društev SNPJ, za zapadno Pennsylvanijo	20.00
Skupni dohodki v mesecu juliju	\$ 1,363.54
	\$20,766.58
IZDATKI:	
Najemnina urada	\$ 50.00
Čiščenje urada (za dva meseca)	6.00
Dohodninski davek	28.60
Davek socialne zavarovalnice	9.10
Dva tisoč (2000) frankiranih kuvert	65.28
Ekspres	3.87
Potni in vozni stroški	141.03
Plača uslužbenca (2 tedna)	64.90
Razsvetljava	1.00
Klišeji	12.00
Stroški seje eksekutive 1. julija	152.00
Telegrami	4.69
Trak za pisalni stroj	1.00
Skupni izdatki	\$ 539.47
Gotovina v blagajni 31. julija 1944	20,215.46
Ročna blagajna	11.65
	\$20,766.58

Mirko G. Kuhel, izvršni tajnik.

Vincent Celnkar, blagajnik.

Zemljevid Francije. Slika kaže, v katere smeri prodiralo savelniške armade. Invazija južne Francije se je posrečila "nad vse pričakovanje."

Predsednik Roosevelt je nedavno obiskal Havajske otoke in razne druge vojaške točke na Pacifiku. Slika kaže v družbi generala McArthurja, admirala Leahyja in admirala Nimitza, ki se pogovarjajo o vojaški strategiji proti Japonski. Konferenca se je vrnila na Havajih in njen namen je bil pospeševanje vojnih operacij.

SANIN

Poslovenil Stane Kračevac

(Nadaljevanje)

Tisoč junaških del, eno bolj junaško od drugega, se je naslikalo pred njim, toda iz vsakega mu je pogledala v obraz mrtvaška glava. Jurij je zamišljen in čisto jasno zagledal bledikasto petrograjsko-jutro, mokre stene iz opeke, vislice, ki so se kot blede senca dvigale v sivo nebo. Ali pa kakšen pozverjen obraz, odprta samokresna pri sencih, groza, ki bi človek mislil, da je ni mogoče prenesti in ki jo je treba preživeti—strel naravnost v obraz. Ali pa tepejo biči po obrazu, po hrbtu... in zdaj po nagem...

"Tudi na to moram računati? ... Ali naj mi pa bo to vseeno?" si je dejal Jurij in bridko zamahnul z roko.

Junaštva so obledele, nekam odšla in izgini-la; na njihovem mestu je pa pokukal smešen obraz njegove lastne onemoglosti in zavesti, da so vse sanje o junaških njegovih otroška zabava.

"Iz katerih razlogov naj izročim svoj 'jaz' zamehovanju in smrti v ta namen, da bi delavci dvaintridesetega stoletja ne trpeli pomankanj hrane in spolne ljubezni! ... Pa vrag naj jih nese, vse delavce in bogatine vsega sveta!"

Zopet se je polastila Jurija velika, slabotna jeza na nič, ki je bila mučna zanj samega. Polastila se ga je nepremagljiva želja, da bi vrgel nekaj od sebe in se otresel. Toda nevidni krempelj so krepko držali in v Jurija je lezel končnoveljavni občutek utrujenosti, pristopal k možganom in k srcu in napolnil živo telo z mrtvo apatijo.

"Da bi me vsaj kdo ubil..." si je otrplo mislil Jurij. "Neprilakovan, od zadaj, da bi niti ne opazil svoje smrti... Fej, kakšne neumnosti mi lazijo v glavo! ... Pa zakaj na vsak način kdo drugi, ne pa sam? Mar sem v resnici taka ničla, da nimam moči, da bi se končal, ko se vendar popolnoma zavedam, da nudi življenje samo muke? ... Ali ni vseeno, saj umrem itak prej ali slej... Kaj se bom tepel za vsak vinar?"

Tu se je pa Jurij v mislih potlačil na tla in je z nakramenim obrazom, z zaničevanjem in boleznim nasmehom gledal nase od zgoraj.

"Nak, prijatelj, ti ga pa biješ! Samo misliti znaš, kadar pa pride do dejanja... kam pa zdaj!"

Neznatno, boječe in radovedno je zabele Jurija pri srcu.

"Kaj pa, če bi poskusil? ... Tako, ne zares... za šalo! ... Sicer ne, da bi... ampak tako... vseeno sem radoveden! ... si je rekel, kakor da bi se opravičeval pred kom.

Zelo težko in sramotno mu je bilo seči v miznico po samokres. Plašila ga je neokusna misel, da bodo mogoče Dubova, Šafrov, Sanin in predvsem Karsavina danes zvečer v drevoredu izvedeli in uganili, kakšne otročje poizkuse je izvajal na sebi.

Kakor tat je skril samokres v žep in odšel po stopnjicah na vrt. Tudi tam so ležali suhi, kakor trupla rumeni listi. Jurij je brskal s koncem čevljev po njih, prisluhnil slabemu šuštenju in jel požvižgavati dolg in otožen napjev.

"Kaj si se zamislil?" ga je v šali vprašala Ljalja, ki je s knjigo in solnčnikom v roki šla čez vrt v hišo. Hodila je k neki na sestanke z Rjazancevim in se vračala sveža in srečna od poljubov. Nihče ju ni motil pri nobenem sestanku, toda na skrivnem in nemem vrtu je bilo nekaj ostrega, od česar so bili poljubi bolj krčeviti in so že vzbujali v Ljalji nove želje.

"Kakor da bi pokopal svojo mladost!" je dostavila, ko je šla mimo.

"Neumnosti," je jezno zavrnil Jurij. Od tega hipa je začutil, da se je bližalo nekaj močnejšega od njega samega.

Kot žival v predmrtnem obupu je jel mučno letati sem in tja in si iskati pripravnega kraja. Na dvorišču ga ni bilo; tam ga je vse jezilo. Jurij je odšel k reki, ki so po nji plavali rumeni listi in pajčevina; vrgel je v vodo suho vejo in dolgo gledal, kako so se širili od nje tanki, hitri kolobarji in podrhtevali plavajoči listi. Nato je zopet odšel k hiši, kjer so se zadnje rdeče cvetlice osamelo in otožno kot rdeča žalna obleka dvigale sredi pohojenih in porumenelih gred. Jurij se je ustavil nad njimi in spet odšel na sredjo vrta.

Tam je bilo že vse rumeno in vejice v čipkah in zlatih listov so bile baržunasto črne. Samo eno drevo je bilo zeleno — hrast, ki je veličastno varoval svoje drzne liste. Na klopi pod hrastom je sedel in se grel na solncu velik, rdeč maček.

Jurij je jel žalostno in nežno božati njegov gosto dlakavi hrbet in je čutil, da mu silijo solze h grlu.

"Vse življenje je uničeno, vse življenje je uničeno," je mehanično ponavljal besede, ki so se mu dozdevale nezmyselne, a so segle čisto do srca, kakor da bi s tenko ostrino rezale po njem.

"Pa saj je to vse skupaj oslarija! ... Jaz sem šele stopil v življenje... Saj sem star šele šestindvajset let!" je kričnil v mislih in se za hip nenadoma osvobodil megle, ki je bil v njej kot muha v pajčevini.

"Eh, saj ne gre za to, da sem star šestindvajset let in tudi ne za to, da sem šele stopil v življenje!" je zamahnil z roko. "Za kaj pa?"

Neprilakovan mu je vzklik misel o Karsavini, o tem, da je po včerajšnjem gnusno sramotnem prizoru ne more več srečati; pa tudi to ni mogoče, da bi je več ne srečal. Predstavljal si je srečanje; sramovanje mu je omamilo glavo in srce in posvetilo se mu je, da je bolje umreti, kot pa to.

Maček je skril hrbet in mlo zamijavkal, kakor da bi začel samovar svojo pesem. Jurij ga je pazljivo pogledal in začel hoditi gor in dol.

"Življenje je grenko, pusto, grdo... Sicer pa, ne vem kaj... Ampak raje smrt kot pa se sestati z njo!"

Že se mu je zazdelo, da je ona za vedno odšla iz tega življenja.

Bil je nekoč hipce napetega gibanja, bližine ženske... Zdal je pa odšla in ne bo je nikdar več.

Hipom je Jurij jasno zagledal blede, mrzli dan v svojem bodočem življenju. Ne svetlobe, ne teme; prazno, blede in počasi! ...

"Rajši smrt!"

S težkimi koraki je šel mimo njega kočijaž s šakom vode. V šakfu so pa plavali mrtvi, rumeni listi. Na stopnice, ki jih je videl med vejicami, je prišla hišna, gledala Jurija in nekaj pravila. Jurij dolgo ni mogel razumeti, kaj mu pravi. Vez med njim in med vsem, kar ga je obdajalo, se je jela trgati in je izginjala. Vsak hip je bil Jurij neopazno vedno dalje in dalje ter odhajal od vsega sveta v temno globočino svojega osamelega duha.

"Ah, da, dobro..." je rekel, ko je končno razumel, da ga kliče hišna h kosilu.

"H kosilu?" se je prestrašen vprašal. "Ali naj grem h kosilu? ... Torej vse po starem in spet živeti, mučiti se, zopet bo treba sklepati, kako mi je biti s Karsavino, z mojimi mislimi, z vsem? ... Treba je čimprej... če ne, bom moral iti h kosilu in ne utegnem več!"

(Dalje prihodnjik.)

Skupina štrajkarjev, ki so v Philadelphiji ustavili vso transportacijo, posluša organizatorja transportne unije CIO Anthonyja Gallagherja, ki jih nagovarja, naj se vrnejo na delo. Stavko so provocirali rasni bigotije in voditelji kompanijske unije, ki je bila poražena pri unijskih volitvah. Stavka je nastala kot protest proti uposlavljanju zamorcev za konduktarje in motornike in je bila ošigovana po vseh slojih. Take stavke dajejo najtemnejšo pogo vsemu delavstvu, posebno pa še organiziranemu.

umrla ona od besnosti, da so ji v vojni ubili dva sina.

Na dvorišču renčita in cvilita na vsak večerni šum odvezana psa. V hiši pa podobno maščevalno sanjajo in prisluškujejo vsakemu šumu trije Paqueuxi, ki jim kri gori od mrznje.

V "knjižnici" se začne mrak mnogo prej kakor drugod. Ob tej uri se pohištvo ne loči več od zidu; samo ogledalo ima še nekaj svetlobe; te ure g. des Navieres nima rad.

Bližanje noči vzbuja v starem napeto plašnost, občutek praznote, podoben omotici od lakote; tedaj se vpraša, če ni pozabil izpiti mleka. Njegove možgane in otrple ude prešine trenutno poželenje, da bi nekaj napravil; to je kakor hrepenenje, da bi videl nekaj novega, da bi srečal nepoznane ljudi, boljše, kakor so kjerkoli. Toda istočasno čuti brez obžalovanja in celo nekoliko olajšan—da je nesposoben za vsak napor. Prepozno. Vse je prepozno. In skoro bolje je tako.

Iz varčnosti se obotavlja prižgati malo petrolejko. Velikokrat gre v temi spat. Včasih pa pozabi leči in tedaj ga najde jutranja zarja v starem naslanjaču, ko govori sam s seboj, z rokama na kolenih in v mačko pri nogah. Dolge ure lahko premišljuje in premika jezik v slinastih ustih, ne da bi se utrudil. Kajti premišljuje rad. Sam pove to in je ponosen na to. Toda utvarjen je tako, da more misliti samo naglas:

"Denar... denar... to je najhujše od vsega, ta denar. Stvar, ki je ne bi smelo biti, ne. Vsi ga hočejo imeti: pek, davkar, poštar s svojimi znakami... Vedno denar. In nihče ga nima, to je naslabe... Sicer pa, včasih je še nekako šlo. Toda zdaj, svet, politika, nič ne gre več... Torej? Zakaj ne bi spremenili? Zakaj ne spremeniti nečesa, kar ni več dobro?"

Misli na mleko, ki bi mu ga država zastoj dajala. Na zobje, ki mu ga država zastoj popravi. Potem bi mogel spet žvečiti, griziti skorjo, ki bi mu hrstala med zobmi. Smeji se. Že

samo sanjati o tem je sladko. Požre slino kot krap, ki vsesa razmočen kruh. Potem se vse zmeša pred njim. Pepel dežuje na vas, na hišo, na njegove možgane. Nekaj minut dremlje in se spet zbudi. Doma je, sam s seboj. Tudi mačka je tu. Dobro se počuti. Zopet začne misliti: "Denar, prijatelj moj, denar..." Srečen je.

26. Župnikovo premišljevanje
Senca počasi doseže dvorišče župnišča. S kamilčnim čajem in pod varstvom svetega Antona je gospodična Verne s pomočjo gospodične Massot in gospe Sica-gne spravila Celestino z gospo Querollove.

Zgoraj v svoji sobi hodi župnik, živahno mahnajoč z rokama, med posteljo in pečjo, med mizo in klečalnikom. Živčna bolezen mu ne dovoli več, da bi klečel opravil svoje meditacije.

Skozi odprto okno sliši rezek glas Querollove:

"Če bi vedele, kake stvari jim pripoveduje... šoli pod pretvezo, da jih uče rastlinstva!"

"Sola brez Boga," vzdihne gospodična Verne.

Z grozo ponovi Celestina:

"Sola brez Boga..."

Z očmi, uprtimi v tla, z brado na prsih in prekrizanimi rokama se skuša župnik zbrati.

"Moj Bog, odpusti mi pomankanje poguma. Mene duši ta suša... Dobro vem, da vsi delavci v Gospodovem vinogradu niso poklicani, da bi opravljali isto delo; da mnogi od njih ne bodo spoznali veselja trgatve; in da bo njihova nagrada tem večja, čim bolj verno in brez godrnjanja so čakali... Toda jaz trpim... Premalo sem vdan nalogi, ki si mi jo določil. Moral bi ljubiti svojega bližnjega, toda v meni je manj ljubezni kakor grenkobe... Pomagaj mi ljubiti ta brezbožni rod, ta nevhvaležni rod, ki Te je pregnal od svojih ognjišč, ki nima za Tebe nobenega prostora več, niti v svojem življenju, niti v svojem srcu. Brezumneži! Žive, kot da bi bili sami večni, ne da bi videli prepada, ki zija na kon-

cu njihove poti, niti, kako kratka bo ta pot v prepadi! ... Moral bi jih objokovati. Toda jaz jih morem samo obojati—in sovražiti! ... Moj Bog, odpusti mi... S kako pravico sem jaz strožji od Tebe, ki si rekel: Meni se smili ta množica. In si tudi rekel: Odpustite jim, saj ne vedo, kaj delajo...?

Spodaj se nadaljuje koncilij brumnih žensk:

"Kupila sem ji kislice," pripoveduje gospodična Massot. "In še opoldne niso bile postelje pospravljene!"

Gospa Sica-gne jo prekosil: "Jaz vidim skozi okno: pomislite, tako je lena, da mora zjutraj vstati mož in skuhati kavo!"

"Razuzdanka je in zapravljivka," izjavi gospa Querolle. "Vse, kar zasluži mož, obesi nase!"

"Je drugačnega kakor njena sestra, ki samo grabi," odvrne gospa Sica-gne. "Vedno je oblečena kot beračica!"

"Zato," zaključijo gospodična Verne, "pa imata obe strupene jezike! Vedno imata o kom povedati kaj slabega!"

"Da, to sta strupena gobca!", ponovi Celestina.

Župnik jadra po sobi in nenkrat poklekne pred razpelom: "Moj Bog, kaj Ti bom odgovoril, ko boš zahteval račun o mojem poslanstvu? Kako mi boš mogel odpustiti moje brezuspešno duhovništvo, moje faro brez vernih? Kdo je kriv, če nobeno seme ne skali v tej nerodoviti zemlji? Brez dvoma drug duhovnik, manj nevreden, napravil, da bi obrodilo dobro seme! ... Če bi bila moja gorečnost večja, bolj vredna Tvojega zaupanja, Tvoje ljubezni, bi premaknila te gore brezbožnosti, bi se v teh ugaslih dušah užgala iskra, ki si jo položil Ti v srca svojih btičij... Kajti, moj Bog, ali ni v vsakem Tvojem bitju odsev Tvojega Božanstva? ..."

Z dvorišča se čuje sikajoči glas gospodične Verne:

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Sola brez Boga..."

"Preroki so napovedali: ko bodo vozili sami vozili, ko bodo ljudje letali po zraku in ko bodo ženske hotele živeti kakor možki, bo svet obsojen. In njegov konec bo blizu!"

Župnik vstane in tiho zapre okno pred tem obsojenim svetom.

(Dalje prihodnjik.)

Razni mali oglasi

POTREBUJEMO

5 MOŠKIH

za pripravo naročil in za splošna skladišna dela. Stalna služba.

Vaughan's

Seed Store

607 W. JACKSON BLVD.

HIŠNIKI—JANITORS

Dnevno ali nočno delo.

Stalno delo v naših uradih.

Najvišja plača. Uniform obleko poskrbimo. Ob nedeljah in praznikih se ne dela. Plačamo vse bančne praznike in počitnice.

Federal Reserve Bank

230 So. La Salle Street

DELO DOBE izkušeni Gas Welders

—Spot Welders, Drill Press Operators, Punch Press Operators. 50 ur na teden. 2850 W. Lake Street.

PRODA SE 2 stan. iz opeke 5-6 sob

hiša. Furnace gorkota. Hravost in v dobrem stanju. 2 kari garaže. Cena \$6,500. James Bezenek, 1038 W. 48th st. Yards 6811.

HIŠNICE—Janitresses

Izkušene ali brez izkušnje. Ni ribanja. Stalno delo v bančnem poslovanju.